

երևակայելով: Թէ ժառեր են տեղից շարժում և համայն մարդկութիւնը հիացնում իրանց ուժով և հաբկէ, Մենաւորը տեսնելով ալդ հականերին, կը զգաւ իւր տկարութիւնը և նախանձից կը տրաքի:

Խլտուած ճահճի վայնասունը ասում է և մի ուրիշ բան. այն է, որ ես ամբողջ հալ գրականութիւնն եմ աշխատել մրոտել: Եւ իմ անցեալ լողուածը կարդացել է, գիտէ, թէ իմ խօսքն ում էր ուղղուած: Բայց ճահճը վերագրում է ամբողջ գրականութեանը այն, ինչ որ միայն իւր համար է ասուած: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ ճահճը թէ և ճահճ է, բայց իրան ծով է համարում, որովհետեւ իւր հիւանդոտ երևակայութեամբ կարծում է թէ ինքն է միայն և՛ գրականութիւն և՛ մամուլ, և՛ ազգի պարծանք, և՛ համայն հայկական կեանքի միակ առանցքը: Նա չէ ուղում խոստովանել, որ իւր ներսում տղմի մէջ չեն մտել և երբէք չեն մտնիլ Աղաբանց, Արասխանեանց, Փափաղեանց, Յովհաննէս Թումանեան, Վանցեան, Լևոն Մանուկեան և ուրիշ շատերը, չխօսելով միասնիկ մասին, որոնք ճահճի անունը լսել անգամ չեն ուզում: Դճահճը չի ուզում նկատել, որ նոյն իսկ իւր շուրջը պտտող գրական անձինք գաղտնի նողկանքով են նայում նրա պղտորուած ջրին և ով աւելի մաքրասէր է, շտապում է փախչել ու հեռանալ:

Եւ դուք, ով խեղճեր, այս բոլորից լետոյ ինձ ասում էք, թէ նախանձում եմ և տրաքում: Ես միայն մի բանի եմ նախանձում— ձեր երեսի կաշուին: Ալդ իրաւ որ նախանձելու բան է:

Մի կէտ ես կար ճահճի գորտային կռիւոցի մէջ—ակնարկ Վարդապետական Ընկերութեան բեմի վրայ անցեալ 1902 թուականին ներկայացուած մի հալերէն նոր ինքնուրոյն պիէսի» մասին:

Ակնարկում է պ. Շիրվանզադէի «Ունէ՞ր իրաւունք» դրաման, որ ամբողջ երկու ամիս հայրուեց ճահճում և դեռ շատ պիտի հայրուի տպուելուց լետոյ: Կարող եմ հաստատապէս ասել ճահճին, որ երբէք Լէօների ոչ մի գրուածքը չիարժանանալ Շիրվանզադէի հայրուանքին կամ յարձակմանը թէկուզ ալդ գրուածը լինի 1500 էջերից բազկացած:

Այս տողերով ես վերջ եմ տալիս բանակռուին, բաական համարելով քրքրել ապականուած տիղմը...

ՄԵՆԱՌԻՐ

Ս. ԲԱՐԴՈՒՂԻՄԷՈՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԳԵՈՐԳԵԱՆ-ՃՈՒՂՈՒՐԵԱՆՑ ՎԱՂԱՐՁԱԳԱՏՅԻ

Ճումարի խմբագրութեան վերոյիշեալ հեղինակից ուղարկուած է «Խորհնացո՞ւն Խորհնացով պէտք է հասկանալ ք.

հ. ք վերնագրով մի գրքովի Գրքովիը չբացած՝ մենք սպասում էինք կարդալ թէ դեռ էլի ինչ անհեթեթ կարծիքներ պիտի լսենք մեր բաղձալարչար պատմագրի մասին: Բայց որքան մեծ եղաւ մեր զարմանքը, երբ 233 երեսից բաղկացած փոքրագրի մի գրքովի 30 էր լաւաջաբանը և 45 եր. լաւելուածը = 75 եր. տեսանք նուիրուած զուտ անձնական հաշիւներին և սորան-նորան հաշիւելուն:

Շատ ուրախ եմ, որ սրբ. Ճուղուրեանց — Վաղարշապատցին չէ մոռացել և իմ անձը և եպիսկոպոսին ոչ վայել բերանով բարբառել է... ինչ որ խելքը փչել է. իսկ այդ բամբասանքների կոտոր մամնալն փութկոտո թեամբ արտատպել էր «Մշակ» լրագիրը, որ ըստ օրինաց, անշուշտ նոյն փութկոտութեամբ պիտի հրատարակէ և մեր այս պատասխանը:

Չարժէր իսկապէս պատասխանել այդ անփաստ և կրքոտ հախուլանքներին, բայց զիջանելով մեր բարեկամների խորհրդին, ջախջախենք մի հարուածով այդ շէնքսը:

Ահա բանը ինչումն է.—

Մեր խաբարութեամբ լուս տեսած 1900 թ. «Լումայ»-ի Ա. գրքում տպուած էր հանգուցեալ գրագէտ և աստուածաբան Արշակ Տէր Միքէլեանի մի մատենախօսական յօդուած լիչեալ եպիսկոպոս ս. Ճուղուրեանի «Խորենացին» գրքի Ա. հատորի մասին, յօդուածագրի ամբողջ ստորագրութեամբ:

Այդ յօդուածը որքան էլ գրուած էր նպաստաւոր ոճով, հաճելի չեղաւ ս. Ճուղուրեանին և մի փոքր բանակոխ սկսեց Ա. Տէր Միքէլեանի հ'տ, նոյն 1900 թուի առաջին ամիսներում. գրեց «Արարատ»-ում, պատասխան ընդունեց «Լումայում» և խնդիրը փակուեց: «Լումայ»-ի խմբագրութիւնը և խմբագիրը այդ խնդրում կատարեալ չեղոք դիրք պահեցին, վասն զի մեր Տիրխնամ Պետութեան օրէնքով երբ յօդուածագիրը հանդէս է գալիս իւր լիուլի ստորագրութեամբ և պատասխանատուութիւնը վերցնում իւր վերալ, խմբագրութիւնն արդէն ազատ է ամեն պատասխանատուութիւնից:

Անցան տարիներ, Ա. Տէր Միքէլեանը, այդ հոժկու գրիչը մեռաւ. էհ, ուրեմն այժմ կարելի է «Լումայի» խմբագրի «եախից պինդ բռնել» և բռնել է ս. Ճուղուրեանը:

Եւ նա համարելով ինչ պատասխանատու և լանցաւոր Տէր Միքէլեանի յօդուածը տպելու համար, մեղադրում է մի շարք լանցանքների մէջ, մտածելով, որ այդպիսով պիտի լաւորի մի ստուեր ձգել իմ անձնական կենցաղի և հասարակական գործունէութեան վերալ: Բայց վերլուծենք նորա մեղադրանքները.

Նախ լիչենք, որ ս. Ճուղուրեանը ի զուր է կարծում թէ իւր գիրքը վաղուց ուղարկուած էր Էջմիածնի տպարանից Տէր Միքէլեանին որ դէ՛ր նորան. իրողութիւնն այս է. 1899 թուի վերջերը դպրոցական ծննդեան արձակուրդներին հանգ. Ա. Տէր Միքէլեանը Շուշուց եկել էր Թիֆլիս և իբրև մեր մշտա-

Վան աշխատակից՝ մտաւ «Լումար» խմբագրատուն. ալդ պէտք է լինէր դեկտ. 24—26-ին. նորա ներկայութեամբ փոստը բերեց մեր խմբագրութեան անունով մի բանդերօլ, որ բանալով և տեսնելով պատմական գիրք է՝ Տէր-Մ. վերցրեց մի քանի խօսք գրելու նորա մասին: Եւ մի քանի օրից լետոյ ստացանք լօղուածը, որ և շարեւով գետեղեցինք լուսնուար 1-ի գրքում: Ս. Ճուղուրեանը Ս. Էջմիածնի լճի ափից դուրս շրջած չլինելով ի հարկէ չէ կարող իմանալ, որ մի օրում հարիւրաւոր երեսներ են ոչ միայն տպում, այլ և շարուում, և սլօթ իսկ պ. Ռօտինեանցի տպարանը «Լումար»-ի 100—150 երեսը երբեմն միայն մի օրումն է տպում:

Այնուհետև սկսում է ս. Ճուղուրեանի 1001 գիշերների պատմութիւնը.—

1) Որ ես մեծ գգնութիւններ զգալու եմ տուել հանգ. կաթողիկոսի և Տփլիսի առաջնորդ սրբ. Սեդրակեանի մէջ ինչ-որ ուրիշների ծխերին տիրանալու համար:

Եկեղեցու նուիրապետութեան մէջ այս ու այն կարգի ատենաներ են սահմանուած եկեղեցին կառավարելու և եկեղեցու պաշտօնեաների մէջ ծագած վէճերը կարգադրելու համար: Միթէ, ս. Ճուղուրեան, եթէ մի զրկուած և չքաւոր քահանայ լւր ընտանիքը կառավարելու համար ծուխ է խնդրում իւր իշխանութիւնից, դա շահասիրութիւն է և անխղճութիւն, ինչպէս Դուք էք ակնարկում. իսկ որ ես զրկուած եմ եղել և քահանայադործութիւն անելով հանդերձ ընտանիքս պահել եմ լրագիրներ սրբագրելով, դասեր տալով և զանազան անձանց համար թարգմանութիւններ անելով, դա գաղտնիք չէ և նորն իսկ ինքը սրբ. Սեդրակեանը քաջ գիտենալով իմ դրութիւնը միշտ աշխատել է ազատել ինձ ալդ վիճակից: Միթէ Դուք անշահասիրութիւն էք համարում, որ միևնոյն սեզանին ծառայող մի քահանայ 3—400 տուն ծուխ ունենալ, իսկ միւսը 50—60 և այն խիստ չքաւոր:

2) Որ ես ս. Էջմիածնի մատենադարանից իւրացրել եմ «Իլլան» Հայոց պատմութեան պատրաստ նիւթերը և այժմ էլ չկարողանալով իւրացնել Մանուէլ վարդապետի ինքնակենսագրութեան ձեռագիրը՝ արտագրել տարել եմ:

Նախ ստում է ս. Ճուղուրեան թէ ես «Իլլան» պատրաստ նիւթեր եմ իւրացրել ս. Էջմիածնից. դա կեղտոտ զորպարտութիւն է. ես ալդ մասին բացատրութիւն տուել եմ օձ. Ղարդ. կտակը և Մշակի դառանցանքները՝ բրօշուրիս մէջ և այժմ աւելորդ եմ համարում կրկնել այստեղ: Ընդհակառակը ես իմ ունեցած նիւթերս տպելով՝ բարեկրները հետզհետէ նուիրում եմ ս. Էջմիածնի մատենադարանին և ունիմ առ ալդ Հայրապետական ապահովագրեր և շնորհակալեաց թղթեր, որի մասին մինչև անգամ պաշտօնապէս լալտարարուած է «Արարատ»-ում:

Այնուհետև սուտ է խօսում ս. Ճուղուրեանը, թէ «Ի-

ւաններն առ նիւթերը միմիայն էջմիածնի մատենադարանից են քաղուած. ալլ դոքա նաեւ իմ երեսնամեայ տաժանելի ճանապարհորդութեանց երկանց պտուղն են. իսկ եթէ օգտուել եմ և էջմ. մատենադարանից, ամօթէ մինչև անդամալդ մասին բերան բանալը ս. ճուղուրեանի կցղմից, որովհետեւ նախ մատենադարանները հէնց նորա համար են, որ նոցանից օգտուին և պիտանի հրատարակութիւններ տան, և արևուհտեւ եթէ ինքը մեծախօս ճուղուրեանը 30 և աւելի տարիներ էջմիածնի հացը ուտելով, չէ բարեհաճել ալդ թողոտ թղթերը դէթ մի անգամ աչքի անցնել, ինչո՞ւ ուրախ չէ որ ուրիշներն են նորա երեսը պարզ անողները... և դեռ գող էլ ենք զառնում էջմիածնի մատենադարանին մենք դեռ 4200 ռուբլու հազուագիւտ գրքեր նուէր ենք անել տուել, իսկ դրեմ ասացէք, ղուք քնչ էք օրհնել էջմիածնի, ինչպէս նաև ամեն մի մատենադարանից օգտուելը ես ինձ համար մեծ պատիւ եմ համարում և կարծեմ ոչ մի խելքը գլխին մարդ ալդ բանում չի մեղադրի ինձ, թերեւ մի քիչ էլ կգովէ իմ ջանասիրութիւնը:

3. Որ Տ. Մակար կաթողիկոսին կողոպտող Կապոբի գըրպանում գտնուած գումարից 4000 ռ. ինձ պիտի հասնէր:

Ալստեղ, ս. ճուղուրեան, իսկ Ձեր բարբառելու տեղն է. մեր խելքը չէ հասնում թէ դա ինչ փող է և երբ ենք մի հատ կոպէկ ստացել մենք. բաւական պինդ երես պէտք է ունենալ մարդ, որ մէկին մեղադրէ չգիտցած ու չլսած լանցանքի մէջ: Եթէ մէկը որ և է ճանապարհով 10000 մ. գողէ և իրան արդարացնելու համար հռչակէ թէ ալդ գումարը տալու է ս. ճուղուրեանին, միթէ դորանով դուք անցաւոր եղաք:

4. Որ ես հազարներ նստեցրի էջմ. գանձարանի վերայ ձուլիչ և արագատիպ մեքենաները, որոնց ատաջիւր իբրև անպէտք ղոռոդա երկաթ՝ բերած օրից թափուած է տպարանի մի անկիւնում:

Ս. ճուղուրեանին, իբրև տպարանական գործին միանգամայն տգէտ անձի, պէտք է ներէի ալս զրպարտութիւնը, բայց որովհետեւ դա ասուած է կատարեալ չարամտութեամբ, ուստի և չարունակենք մեր խօսքը:

1896 թուի գարնան Նորին Սրբութիւն Ազգիս Վեհ. Հայրապետը հրաւիրելով միզ ս. էջմիածին, հրամայեց, իբրև տպարանական գործին հմուտ անձի, ղննել ս. էջմիածնի տպարանը և մի տեղեկագիր ներկայացնել իրեն լիշելով թէ ինչ նորաշոր մեքենաներով հարկ կլինէր հարստացնել տպարանը՝ Հրամանը կատարելով՝ մատուցինք Նորին Սրբութեան մի ընդարձակ տեղեկագիր, լիշելով մէջը որ անհրաժեշտ են ալս ու սլն մեքենաները և լատկապէս մի նոր արագատիպ և մի նոր սխտեմի ձուլիչ, որպիսին մենք տեսած էինք 1895 թուին Բերլինում: Սորա առաւելութիւնը հին ձուլիչից ալս է, որ մինչդեռ հինը ձուլում էր պոչաւոր տառ, արևուհտեւ պոչն էին կտրում, խարտոցում էր և մի քանի ձեռք անց-

հնուց լետոյ միայն պատրաստ էր գրաշարի ձեռքը տալու, նորը, դորա հակառակ, ձուլում էր շարելու համար պատրաստ տառ: Մեր տեղեկագրի միջ առաջարկեցինք Վեհին, որ այս բոլորի համար անհրաժեշտ կլինէր հրաւիրել եւրոպայից մի մասնագէտ վարպետ որ կառավարէր տպարանը և ուսուցանէր տպարանական գործը էջմիածնի սաներից ոմանց:

Վեհը հաւան գտնուելով իմ առաջարկութիւններին 1896 մարտ 12-ի № 369 կոնդակով լանուն իմ հրամայեց գնալ Եւրոպայի քաղաքները և ձեռք բերել կոնդակում լիշուած մեքենաները շրջադարձակելով զիրաւունս վարձել անդղմի հմուտ տպարանագէտ գերմանացի միամեալ ժամանակաւ:

Թիֆլիսից դեռ չմկնած դէպի Եւրոպա՝ նորի տարուայ լունիս 4-ին Վեհարանից գրաւոր պատուէր ստացալ գերմանացի մեքենագէտ բերելը առ ալժմ լետաձգել, որովհետև Թաւրիդից էջմիածին է եկել մի երիտասարդ, որ լաւ մեքենագէտ է և աշխատած է Պոլսի տպարաններում և գոհացուցիչ է:

Գնացիւնք Եւրոպա և կատարեցինք մեզ տուած պատուէրները խզիլ մտօք: Միւսները խողնելով լիշենք այն երկու մեքենաները, որ ակնարկել է վերելք մեր անաչառ կենսադրողը.— Ա. Վիւրցրուբի աշխարհահռչակ տպարանական մեքենադարանից դնել ենք մի մեծադիր հոլակապ արագատիպ, որի ֆակտուրաները, մաքսի, ճանապարհածախսի և բոլոր միւս կարեւոր գոյուէնտները լինչպէս նաև բոլոր գնած իրերի հաշիւները իւր ժամանակին հետզհետէ մատուցել ենք Նորին Սըրբութեան, որոնք ստուգուել են, ընդունուել և Հալրապետական օրհնութեան և ծալրադրոյն շնորհակալական կոնդակների ենք արժանացել, (26 և 30 հոկտ. 1896 № 1448 և 1463, և 20 լունիսի 1897 № 622). Բ Բերլինի «Կիւստէրման» գործարանից գնեցի ձուլիչ նոր սխտէմի մեքենան. գնելիս ինքը պ. Կիւստէրմանը ասաց, որ այս մեքենան ընդամենը երկու տարի է հնարել է ինքը և դեռ ամենքը չգիտեն սարքին ու գործածելը. և ունի աչնպիսի նրբութիւններ, որ անհրաժեշտ կլինի մեր կողմից մի ամսով մի անձ ցուց տալ իրան, որ տեղն ու տեղը գործարանում սովորէ «լը մեքենայի բոլոր հանգամանքները և էջմիածին գնալով՝ սարքէ ու բանեցնէ. ես անմիջապէս դրեցի էջմիածին, որ թող տան կոնդակի իմաստով մի վարպետ վարձել Եւրոպա, բայց պատասխան չստանալով վերադարձալ, խոստանալով Կիւստէրմանին, որ ինչ որ կկարգադրուի կիմացնեմ իրան հետևանքի մասին:

Բոլոր մեքենաներն եկան, բայց Կիւստէրմանը ձուլիչը չուղարկեց, հեռագիրներով և նամակներով պահանջում էր մարդ նշանակել, որ սովորցնէ մեքենայի նոր կազմութիւնը և գործադրութեան եղանակը և ապա կուղարկէ: Վեհը հրամայեց ինձ գ. Ել Լալպիդ բարենորոգ. Գարեգին վարդապետ Յովսէփեանին, որ գնալ Բերլին և սովորէ այն ու գալ էջմիածին մեքենան գործածէ. Հ. Վարեգինը դնաց, փորձեց սովորել:

դարձաւ Էջմիածին, բայց չլաջողեց մեքենան գործ դնել. Էջմիածնի վարպետն էլ չէր կարող ի հարկէ գործ ածել մեքենան, որովհետեւ իւր կեանքում տեսած չէր ալիպիսին և չէր ուսած: Այդ սկիւտերմանիս հաշակաւոր ձուլիչ մեքենան, որ 1896 թուականին մինք ի ցոլց դրուած տեսակք Բերլինի և Արհեստգիտական ցուցահանդիսում իբրև նորութիւն, ու կիւտէրման, ս. ձուղուրեանն ասում է, որ ալժմ ինչպէս ղոռողա երկաթ թափուած է տպարանի մի անկիւնում: Ա. ձուղուրեան, ոչ թէ միայն կիւտէրմանի ձուլիչը, ալ ամբողջ գործարաններ երկաթէ ղոռողա կղաւնան, եթէ հմուտ գործադրող չունենան. «խաչը Տէրը դօրաւոր կ'անէ», հասկացածք.

Այս բացատրութիւնից լետող միթէ էլի հարկ կալ ձեռասեղու, որ անխիղճ զրպարտող էք և ուրիշ ոչինչ:

Յօդուածի վերջումն էլ ինչ որ վարդապետական ակնարկներ է անում ս. ձուղուրեանը մեր մասին, առանց մի վարկեան մտածելու, որ ալիպիսի անդուռ բերանով լարձակումներ է գործում ա. Գիւտի վերալ նորա համար, որ վերջինների նաւները խոշոր խոշոր գումարների կտակներ են անել տալիս լօգուտ Էջմիածնի, իսկ ս. ձուղուրեանի նմանները (կարծեմ թէ իւր. նմանը միայն ինքն է) 30 և աւելի տարիներ ալդ գումարները վախելում են, անգործութեամբ տարիներ անցնելով, ոչ մի պաշտօն չվարելով և ամբողջ ժամանակը բամբասանքի նուիրելով: Այն, մեղաւոր ենք մենք Ձեր առաջ, ս. ձուղուրեան:

Մենք կարող էինք ալստեղ վերջացնել մեր ասելիքը, բայց որովհետեւ ս. ձուղուրեանը փորձել է մի անլաջող կենսագրութիւն գրել մեր անցեալից, մենք ապերախտ չգտնուելու համար՝ փորձենք նորա մի լաջող կենսագրութիւնը առաջ բերել ալստեղ, քաղելով 1881 թուի «Արարատ»-ի № 10 ի Սինօդի օրագրութիւններից:

Ըի 29 Հոկտեմբերի 1881 ամի ի վաղուց անտի Բարթուղիմէոս վարդապետն միաբան Սրբոյ Աթոռոյս ըմբոստ և չարազդիւ բնաւորութեամբ իւրով դարձուցեալ է առ ինքն զուլաղրութիւն Վեհափառ Հայրապետի Ազգիս: Թէև բազմիցս ի կիր արկան մեղմ միջոցք համոզման և խրատուց առ ի բացկացուցանել զնա ի վատթար բնաւորութենէն և ի վարուց, սակայն ի դերեւ ելին ամենալն ջանք Մարազոյն Հոգևոր իշխանութեան, և գողցես անհնարին եղև ի զգաստութիւն ածել զնա: Իսկ ի մօտոյ լանդգնութիւն նորա Լանց քան զլափն՝ լոխորտալով անգամ ի վերալ Անդամոց Սինօդիս: Դեռ ի 1872 ամի, մինչ սարկաւադ էր, թոյլ ետ անձին միջատել ի գործ վանական կառավարութեան Սրբոյ Աթոռոյս և անձնակամ զջուրս աւտառի Մար Աթոռոյս լափշտակեալ՝ հասուցանելով վէրս ի գլուխ լալնժամեան անտառապահի, տուեալ էր եղբարց իւրոց լոռոգանել զանդաստանս իւրեանց: Բայց գթացեալ նորին Վեհափառութեան կաթուղիկոսի ամենալն Հայոց

լերիտասարդական անփորձ հասակ նորա, և տածելով զլուստակաւ ուղղութեան նորա ապագային՝ Հայրաբար ներեաց նմա լանդիմանելով և պատուիրելով լամենայնի կալ ի հնազանդութեան և ի զգաստութեան և ի կանոնի միաբանական կենաց: Եւ լիտ ձեռնադրութեան լաստիճան կուսակրօն քահանայութեան, և զկնի անցանելոյ սակաւ միջոցաց, ըստ խնդրանաց Գեր. Անդրէաս Արքեպիսկոպոսի առաքեցաւ Բարթուղիմէոս վարդապետն ի Դավրիժ լուսուցչութիւն ի զպրօցին Հաւոց, որ ի վարեն և զփոխաորդական պաշտօն ի վիճակին Ատրպատականի ի բացակայութեան Անդրէաս Արքեպիսկոպոսի ի Մալր Աթոռոջ՝ նշանաւոր անձինք հայկազունք ի Դաւրիժոյ բողոք բարձեալ առ Վեհափառ Հայրապետն Ազգիս ամբաստանեցին զԲարթուղիմէոս վարդապետէ լաղազս անբարոյական գնացից նորա, զորպիսեաց ամբաստանեալ էր արդէն քանիցս և ի սարկաւագութեան իւրում: Եւ առ ի խաղաղել զլուսմունս Պարսկահալ մերս գնեալց՝ բարեհաճեցաւ Նորին Վեհափառութիւնն հրամայել Անդրէաս Արքեպիսկոպոսի կոչիլ զնա սւր ի Ս. Աթոռս: Յօրէ լալմանէ հակառակ կուսակրօնական և միապառնական ուխտին լաճախեաց և լաւել նոր ի նորոյ ի կիր առնուլ զիւր բնածին զանպատեհ արարս ըստ վարուց և ընթացից իւրոց, որպէս և ի ներկայումս կեղծելով զանցս ինչ ի Վեհարանի՝ իբր զի մի ոմն ի միաբանակցաց իւրոց սպառնացեալ իճէ կենաց նորա, և առ ոչինչ գրեալ զլանական կարգ և զկանոն և կեղեցական պարտաւորութեանց և զիրաւունս ընդհանուր Գլխոյ Ազգիս և Եկեղեցւոյ Հալաստանեալց՝ անմիջապէս դիմալ է լուստիկանութիւն Վաղարշապատալ՝ ամբաստանելով զմիաբանակցէն իւրմէ. առ որ Նորին Վեհափառութիւնն նախելով վերջին անգամ ի կիր առնուլ զմիջոց ինչ լուղղութիւն նորա և զգաստութիւն՝ հրամայեաց Սինօդիս առաքել զնա ի վանս Խորվիրապու լապաշխարութիւն անսահման ժամանակաւ: Վասնորոյ Սինօդս ի 21 ներկալ ամսոյս օրագրեաց և տնօրինաց՝ լետ ի ժողով գումարելոյ զմիաբանս Սրբոյ Աթոռոյս կոչել զԲարթուղիմէոս վարդապետն լլտեան Սինօդիս վասն լալտնելոյ նմա զհրաման Նորին Վեհափառութեան, սակալն լետ երիցս հրաւիրման միջոցաւ Բարե Գալեգին զարդապետի Սաթունեանց Անդամոյ վանքական կառավարութեան և Շաթիր Յարութիւնի: Մարդարեան զանաղան պատճառաբանութեամբ բացէ ի բաց հրաժարեցաւ իսպառ Բարթուղիմէոս վարդապետն լանդիման լինել լատենի լաւելլով բանս անպատշաճ՝ առանց զիտելոյ թէ՛ առ ինչ կոչեն ի Սինօդս. ուստի ընթերցեալ զօրագրութիւն Սինօդիս ի լուր Միաբանից, ապա համայնեցաւ Անդամոց Վանքական կառավարութեան առաքել զԲարթուղիմէոս վարդապետն ի տեղի ապախարութեան. բալց նա կրկին անսաստեալ հրամանի իշխանութեան՝ խոյս տուեալ է ի սենեկէ իւրմէ և նախ ի բնակութիւն Կլարեղ վարդապետի և ապա առ Նրճմիա Ս-

պիսկոպոսն փութացեալ է և հակառակ կացեալ է երիցս հրաւիրման և սգոգարարութեան Անդամոյ վանքական Կառավարութեան, և հուսկ լետոյ ձեռքակալելն զնա սուրհանդակաց Մար Աթոռոյս՝ լանդգնեալ է նա ի պալքար մտանել և նախալարձակ լեալ, ջանացեալ է բռնցել և ապառիկ զսուրհանդակս Ուստի ի զեկուցանելն զալստ ամենալնէ՝ Նորին Վեհափառութիւն լաւել հրամայել Սինօդիս ի ձեռն վանահօր խորվիրապու առնուլ ի Բարթուղիմէոս Վարդապետէ զվեղար, զփլուն և զվարդապետական խաչն ականակուռ ընդ վկայական կոնդակին Հայրապետականի և բերել ալսր ի Սինօդս, (որ և ածեալ եղեւ ի կատար)։

ԳԻՒՅՑ Ա. ԴՅԱՀ. ԱՂԱՆԵԱՆՅ

ՋԱՆԱՋԱՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

ՋԶՋՈՒՄՆ

Նոր տարուց առաջ Միացեալ Նահանգների համաժողովի անդամ պ. Բրօուներ, Վիսկոնսին նահանգի պատգամաւորը, մտաւ փոստ իւր անուան թղթակցութիւններ ստանալու համար Պ. Բրօուներ լրագիրների, նամակների և շնորհաւորական քարտերի հետ միասին ստացաւ մի ապահոված փոքր ծրար, որը ստանալուն պէս իսկոյն բաց արեց, կարծելով թէ դա իրան համակրող ընտրողից կամ ընկերից անակնկալ ընծալ կ'լինի։ Կարող էք երևակայել նորա զարմանքը և սարսուփը, երբ ստուարաթղթէ արկղի լատակի վրայ նա տեսաւ լանամքով փաթաթուած արիւնոտ ձեռք։ Չալրացած ալք զարչելի խաղից, նա դէն ձգեց ձեռքը և այն է ուղղում էր գնալ լատնել ոստիկանութեան բալց, նկատելով արկղի մէջ մի խուղթ, կարդաց և, ի մեծ զարմանս ներկայ եղողների, զգուշութեամբ վերցրեց զգուանքով դէն ձգած իրը և լարգանքով դրեց դարձեալ ստուարաթղթի փոքրիկ դադաղի մէջ։ Անա ալք նամակի պարունակութիւնը։

«Թանկագին անդամ վեհաժողովի. եօթը տարի է ինչ ես կռիւ եմ մղում իմ լրագրի մէջ ձեր թեկնածութեան, ձեր քաղաքական կարծիքների և ձեր անձի դէմ. ես ձեր ամենախիստ և ահարկու հակառակորդն եմ եղել շատ հարուստիւն եմ արել ձեզ և շատ լանցաւոր եմ ձեր առաջ. ես գործում էի համոզմունքով, երբ ձեր դէմ կազմեցի հակառակորդների մի խումբ. և հպարտանում էի դրանով. երբ համոզուեցի իմ հայեացքների սխալականութեան մէջ, դարձեալ շարունակում էի լարձակուիլ ձեր վերայ արդէն կամակորութեանս և թուլ ընաւորութեանս պատճառով։ Այդպէս շարունակուեց երեք